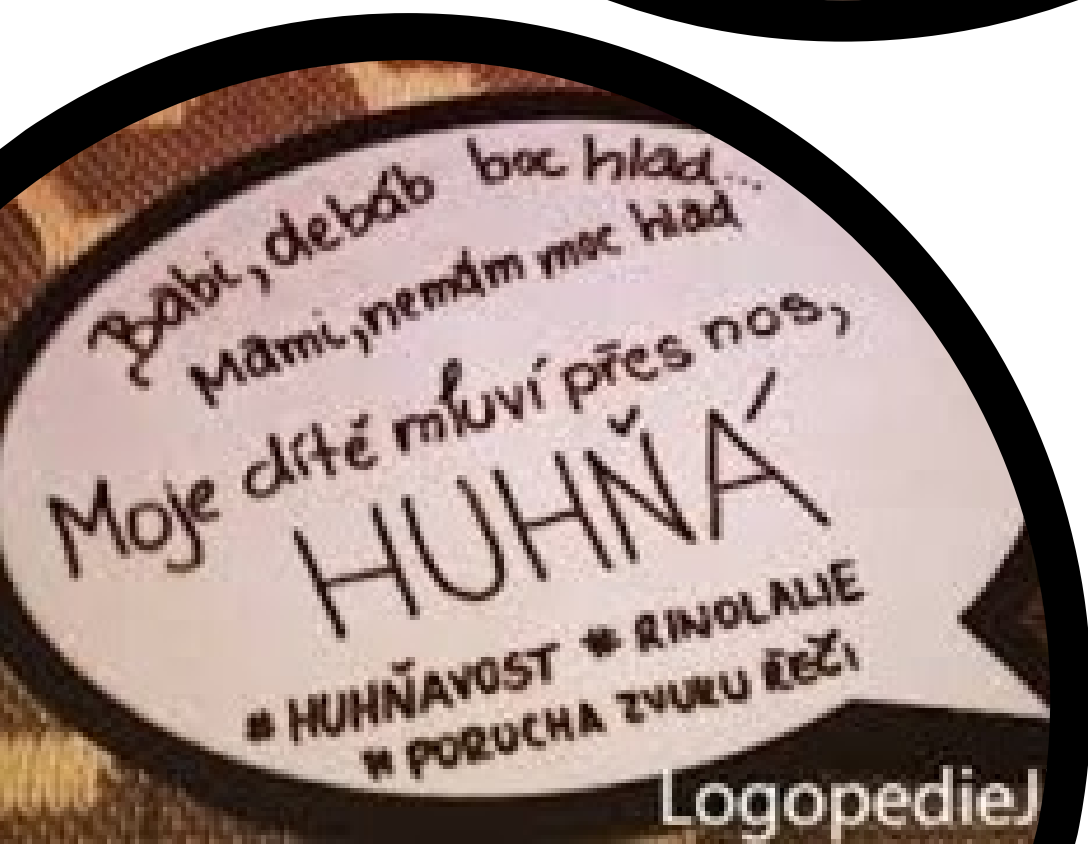

Poruchy zvuku řeči u dětí
předškolního věku

Huhňavost, palatolalie

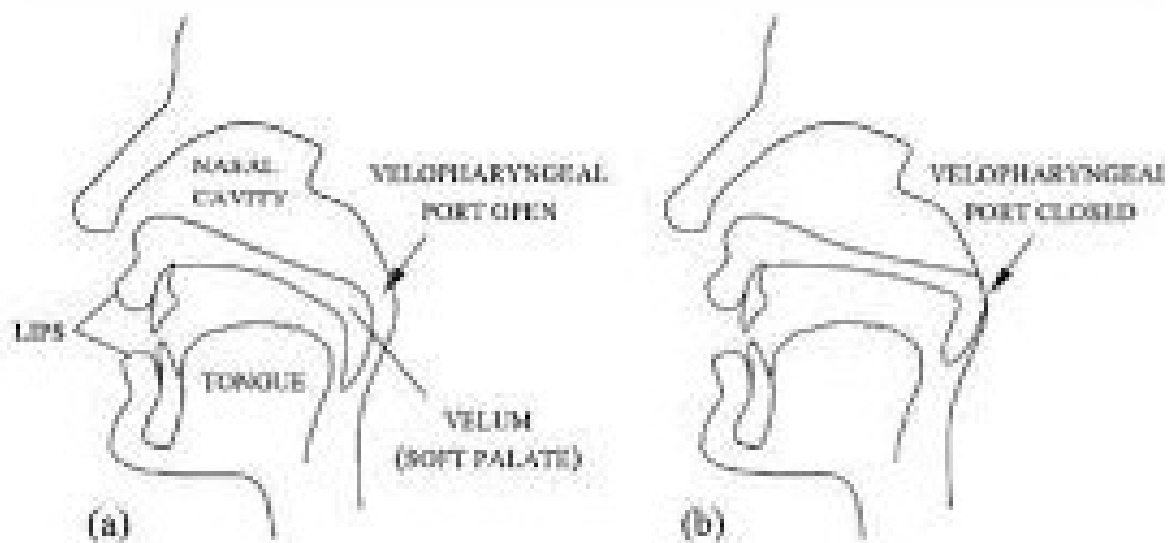
Orofaciální rozštěpy

NARUŠENÍ ZVUKU ŘEČI

- Když je narušena **zvuková stránka verbálního projevu** (foneticko-fonologická jazyková rovina) a toto narušení ovlivňuje i další jazykové roviny, artikulaci, srozumitelnost projevu, vývoj řeči obecně a sociální rozměr komunikace
- **Rinolalie, palatolalie**

RINOLALIE (HUHŇAVOST)

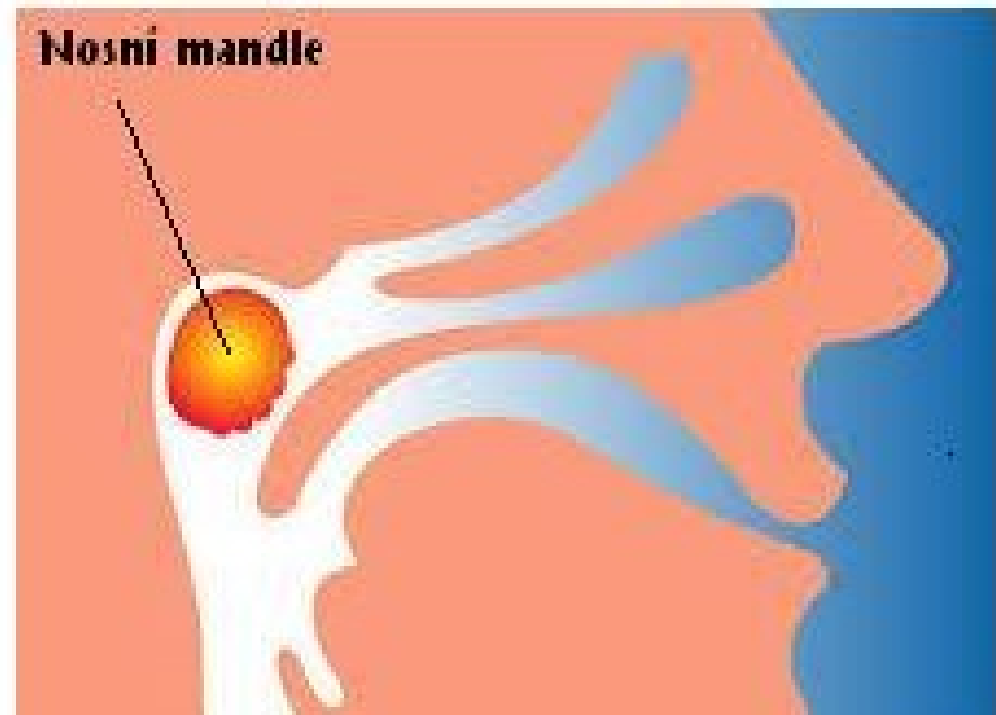
- Postihuje zvuk řeči i článkování (artikulaci)
- **Zvuk je negativně ovlivněn mírou nesprávné nosní rezonance**
- Způsobena narušením rovnováhy ústní a nosní rezonance v důsledku získaného poškození funkce velofaryngeálního závěru (patrohltanové příklopky), nebo vrozených orgánových poruch orofaryngeální oblasti = **NARUŠENÍ ROVNOVÁHY MEZI ORALITOU A NAZALITOU**
- „faryngeální“ ze slova pharynx = hltan (nasopharynx – nosohltan), velum = měkké patro, palatum = tvrdé patro, „oro“ z lat. oris = ústa
- Oralita – rezonance dutiny ústní (ústních hlásek)
- Nazalita – rezonance nosní dutiny (nosovek)
- Jestliže se u orálních hlásek zvýší nazalita, nebo u nazálních hlásek (M, N, Ň) naopak sníží, dochází k **narušení oronazální rovnováhy = huhňavost**

DĚLENÍ RINOLALIE

- **HYPONAZALITA**
 - **HYPERNAZALITA**
 - **SMÍŠENÁ FORMA**
-
- **Hyponazalita** – patologicky snížená nosovost, nedostatek nosovosti při tvorbě zvuku řeči (rýmový zvuk řeči) – omezené dýchání nosem, denazalizace nosovek m, n, ň. Příčinou jsou mechanické překážky v dutině nosní, které staví překážku výdechovému proudu.
 - **Hypernazalita** – patologicky zvýšená nosovost, přebytek podílu nazality při tvorbě hlasu. Silné nosní zabarvení všech orálních hlásek, výdechový proud uniká nosem. Příčinou je velofaryngeální insuficience (nedostatečná funkce patrohltanové záklopky)
 - **Smíšená nazalita** – kombinace velofaryngeální insuficience (hypernazalita) s organickou překážkou v oblasti nosu (hyponazalita). Tichý, tlumený hlas, řeč je pro jedince velmi namáhavá

ETIOLOGIE HUHŇAVOSTI

- **HYPONAZALITA** - blokáda výdechového proudu překážkami v přední či zadní části nosohltanu (nejčastěji zbytnělá nosní mandle – adenoidní vegetace, nebo vybočení nosní přepážky, nosní polypy, chronická rýma, nádory nosohltanu)
- **HYPERNAZALITA** – narušení vývoje měkkého patra z čehož vyplývá insuficience velofaryngeálního mechanismu (při rozštěpech patra), zkrácené měkké patro, obrna měkkého patra

TERAPIE HUHŇAVOSTI

- **Spolupráce odborníků: pediatr, ORL, chirurgie, logoped, foniatr...**
- **Hyponazalita:** logopedická terapie po odstranění primární příčiny huhňavosti (operativní zákrok). Nácvik dýchání nosem a správné artikulace nosovek (dechová a fonační cvičení)
- **Hypernazalita:** cvičení na zlepšení směru výdechového proudu vzduchu, usměrňování proudu vzduchu, zvyšování orality, zkvalitnění funkce velofaryngeálního závěru (masáže patra, foukání, pískání, pití slámkou, kloktání, foukání na harmoniku, zívání (zvedání měkkého patra), indiánský pokřik...

PALATOLALIE

- Jedna z nejnápadnějších forem NKS
- Palatum = tvrdé patro
- **Narušení komunikace, jehož příčinou jsou orofaciální rozštěpy**
- Nezávažnější příčina vrozené organické hypernazality
- **Orofaciální rozštěpy** - rozštěpy ústní (oralis) a obličejové (facialis): rozštěpy primárního patra (ret a alveolární výběžek (dásně), rozštěpy sekundárního patra (tvrdé a měkké patro), nebo rozštěpy primárního i sekundárního patra
- Rozštěpy vznikají zadržением časného embryonálního vývoje struktur, z nichž se později vyvíjí rty, čelist, tvrdé a měkké patro (ve 4.-9. týdnu nitroděložního vývoje) – **vznikají prenatálně**
- Defekt nebo chybění měkkých i kostních částí tkání - nápadné funkční i estetické dopady na jedince
- **Příčiny:** Dědičnost, působení toxinů, RTG, infekce, toxoplazmóza, zarděnky, nedostatečná výživa plodu, vyšší věk matky...

normální stav

rozštěp rtu

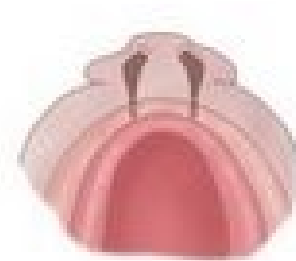
oboustranný rozštěp rtu

normální stav

rozštěp rtu

oboustranný rozštěp rtu

rozštěp patra

rozštěp rtu s částečným zpojením patra

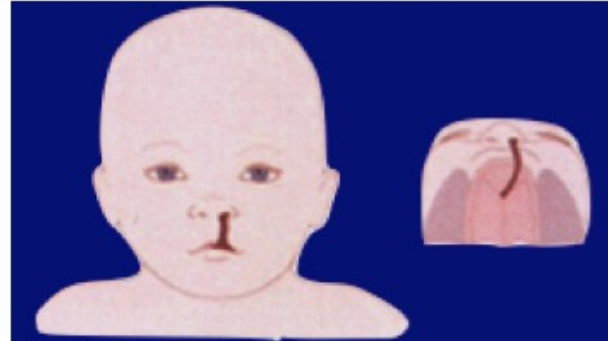
oboustranný rozštěp rtu s úplným zpojením patra

Klasifikace běžných typů rozštěpů (Nyberg a spol. 1995)

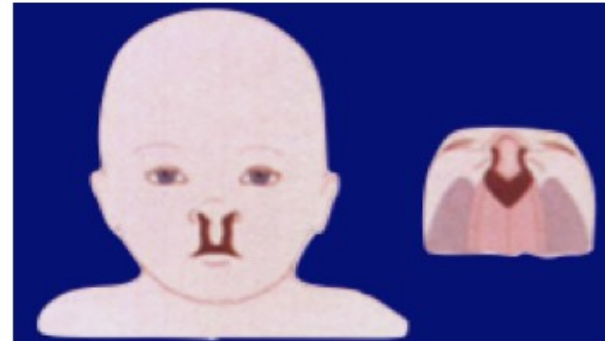
Rozštěp rtu

Jednostranný
rozštěp rtu-patra

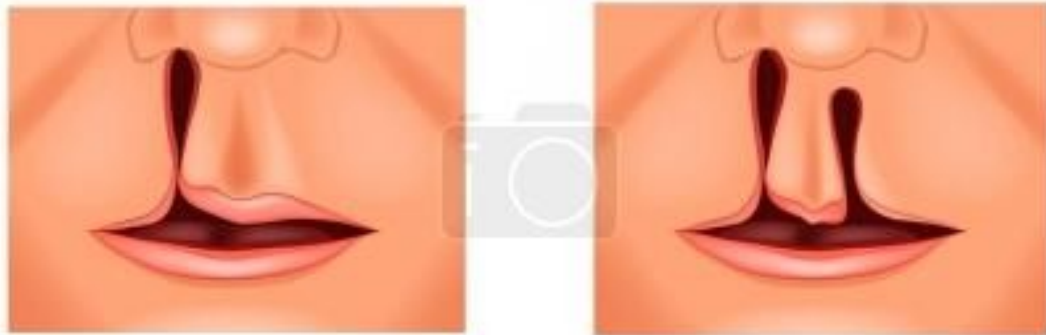
Oboustranný
rozštěp rtu-patra

Střední
rozštěp rtu-patra

CLEFT PALATE

PROJEVY

- Vývojová vada – zasažen vývoj řeči již od samého počátku
- Řeč se liší zvukem i tvorbou hlásek
- **Foneticko-fonologická rovina:** porucha nosní rezonance, artikulace a celkové srozumitelnosti
- **Morfologicko-syntaktická rovina a lexikálně-sémantická rovina:** opožděný vývoj řeči
- **Pragmatická rovina:** důsledek psychosociálních problémů

- Narušená srozumitelnost, zvuk, artikulace, poruchy mimiky, vady sluchu, opožděný vývoj řeči, nejvýrazněji bývají narušeny sykavky
- **Setkáváme se s náhradními zvuky:** dítě nedovede vytvořit potřebný tlak vzduchu v odpovídajícím artikulačním místě, protože vzduch uniká do nosu, snaží se proto vytvořit úžinu ještě před místem úniku do nosu, artikulace všech hlásek se posouvá vzad, vznikají šumy, pískavé zvuky...

KLASIFIKACE PALATOLALIE

- **1. stupeň:** nepatrné zbytky palatolalie v řeči, nenápadná hypernazalita, dyslalie
- **2. stupeň:** výraznější příznaky hypernazality v řeči, poruchy artikulace
- **3. stupeň:** velmi nápadná palatolalie, řeč je ještě srozumitelná
- **4. stupeň:** řeč je již nesrozumitelná

Cheiloschisis, rozštěp rtu

KOMPLEXNÍ REHABILITAČNÍ PÉČE

- **Tým odborníků:** Pediatrie, foniatrie, otorinolaryngologie, ortodoncie, stomatologie, stomatochirurgie, plastická chirurgie, logopedie, pedagogika, psychologie, rodina
- **Cíl:** minimalizovat vrozenou anomálii a snižovat její následky v oblasti vzhledu, dentálního statusu, orálních funkcí, komunikace a psychické a sociální způsobilosti

Úkol logopeda:

- Poradenství rodičům, MŠ a přímá logopedická intervence
- Nezaměřovat se jen na formální, ale i obsahovou stránku komunikačního projevu (úkolem není, naučit dítě co nejdříve vyslovovat všechny hlásky)
- Naučit rodiče, jak s dítětem pracovat v domácím prostředí
- Vše hravou formou, klidná motivující atmosféra, ve spolupráci s lékařem
- Zaměření na řečový vzor (rodiče) – neustále, zřetelně na dítě mluvit ve všech každodenních situacích
- Provokovat dítě ke komunikaci
- Zásady práce jako u OVŘ
- Rozvíjet zrakovou percepci: oční kontakt, sledování mluvidel, pojmenování viděného
- Rozvíjet sluchovou percepci: zvuky zvířat, rytmizace, písničky (podpora dýchání při řeči)
- Nepřetěžovat dítě!
- Zařazovat dechová, artikulační a fonační cvičení

Cvičení po operaci rtů a patra:

- Provokovat pohyby horního rtu
- Masáže rtů ze středu ke koutkům
- Nápodoba mimickými cvičeními
- Pevnější strava, ne kašovitá
- Aktivizovat svalstvo rtů a jazyka (hry s jazykem, napodobování zvuků z okolí, oromotorická cvičení), napodobování tvaru rtů dle předlohy (přirovnávat ke zvířatům a oblíbeným jevům: kapřík, stěrače, indián, autíčko, veverka...)
- Masáže patra (dle konzultace s lékařem)

